

ซั่มเป็ง : แม่แบบในการสร้างสรรค์ ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง

วิถีชีวิตของชาวภาคใต้ตอนล่าง เป็นวัฒนธรรมในลักษณะผสมผสานของ วัฒนธรรมดั้งเดิมได้แก่ วัฒนธรรมฮินดู วัฒนธรรมชวา-มลายู และวัฒนธรรมมุสลิม โดยปรากฏให้เห็นในบริบทวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะด้านศิลปะการแสดงในแนวนาฏศิลป์พื้นบ้านถือได้ว่ามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งไม่เหมือนกับภาคใดในประเทศไทย ศิลปะประเภทการแสดงลีลาทำรำประกอบจังหวะดนตรี ภาษามลายูถิ่นจังหวัดชายแดนใต้ เรียกว่า “จ้อแฆะ” จ้อแฆะของชาวไทยมุสลิมทางจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่หลายอย่าง ในบรรดาจ้อแฆะทั้งหลายถือว่า “ซั่มเป็ง” เป็นจ้อแฆะระดับคลาสสิกอย่างหนึ่ง (ไพบุลย์ ดวงจันทร์, 2523) การเต้นซั่มเป็งนิยมแสดงในงานต้อนรับแขกสำคัญของท้องถิ่นเพราะถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงาม นอกจากเพื่อความบันเทิงแล้วในอดีตข้าราชการยังใช้การแสดงซั่มเป็งเพื่อ

- ◆ 1. ทำเดินเปิดสไลด์ปิด 1 ครั้ง
 - ◆ 2. เครื่องแต่งกายฝ่ายหญิง ประกอบด้วย เสื้อบางนงลือแปะ ผ้านุ่ง ผ้าสไบ สร้อยคอ ต่างหู กำไลข้อมือ ดอกไม้ และซุ้มเบี่ยงประดับศีรษะ
 - ◆ 3. เครื่องแต่งกายฝ่ายชาย ประกอบด้วย หมวกชะตางัน เสื้อตือโละบางอ กางเกงขายาวทรงหลวม ผ้านุ่ง ผ้าคาดเอว เข็มขัด
- ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์**

เป็นการออกกำลังกายอีกด้วย และในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่างนั้น ส่วนมากได้รับทำทางที่มีพื้นฐานมาจากท่าของซุ้มเบี่ยง และผู้แสดงที่จะแสดงชุดการแสดงพื้นบ้านได้ดีจะต้องมีพื้นฐานในการเต้นซุ้มเบี่ยงมาก่อนเช่นกัน ซึ่งถือว่าซุ้มเบี่ยงเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ที่นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง

“ในระยะเวลาแรกการเต้นซุ้มเบี่ยงน่าจะเกิดขึ้นในราชสำนักของสุลต่านหรือบ้านของขุนนางก่อน เพราะเป็นการจับคู่เต้นระหว่างชายกับหญิง ผู้หญิงที่จะมีโอกาสฝึกเต้นซุ้มเบี่ยงก็คือบริวารของสุลต่านหรือของขุนนางผู้ใหญ่เท่านั้น การเต้นซุ้มเบี่ยงจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ชายและหญิงได้พบกัน ส่วนผู้หญิงทั่วไป ไม่มีโอกาสได้ฝึกเต้นเนื่องจากวัฒนธรรมของชาวมุสลิมไม่นิยมให้ผู้หญิงเข้าสังคมกับผู้ชายโดยประเจิดประเจ้อ” (ไพฑูริย์ ดวงจันทร์, 2523) ในระยะแรกๆ จึงนิยมกันในวงแคบๆ เท่านั้น ต่อมาก็ค่อยๆ แพร่หลายไปสู่ชาวบ้าน และเป็นที

นิยมกันมากอยู่ระยะหนึ่ง แล้วค่อยซบเซาไปเป็นเวลาค่อนข้างนานเพราะขาดการสนับสนุน ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชชมหาราชเสด็จแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนักทักษิณราชธานีเวชนิ คณะกรรมการสมาคมอิสลาม จ.นราธิวาส จึงได้ฟื้นฟูส่งเสริมการเต้นขึ้นเพื่อเตือนถวายทอดพระเนตร และเนื่องจากซุ้มเบี่ยงเป็นนาฏยศิลป์ที่มีลีลางดงาม จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายอีกครั้ง ปัจจุบันการแสดงซุ้มเบี่ยงนั้นได้รับความนิยมลดน้อยลงไปอีก เนื่องจากกระแสของการได้รับความนิยมชื่นชมการแสดงตะวันตกมีมากขึ้น ผู้ชมให้ความสนใจการแสดงรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยกว่าการแสดงที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม รวมทั้งผู้สืบทอดในปัจจุบันได้ลดน้อยลงไป ซึ่งที่ผ่านมาจะเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นส่วนใหญ่ ทั้งยังไม่เคยปรากฏในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแสดงและการสืบทอด รวมถึงสภาพปัญหาจากเหตุการณ์ไม่สงบในสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดความหวาดกลัว อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อความรู้สึกถึงความสุขทางจิตใจที่จะชมศิลปะการแสดงเพื่อความบันเทิง ทำให้ความต้องการทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเภทดังกล่าวลดน้อยลงไป เมื่อไม่มีงานไม่มีผู้ชมคณะแสดงก็ไม่สามารถอยู่ได้ ทำให้การแสดงค่อย ๆ หายไป จนในปัจจุบันมีผู้นำชมเบี่ยงมาแสดงน้อยมาก และการแสดงก็หาชมได้ยาก นั่นแสดงให้เห็นว่าศิลปะการแสดงที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ความเป็นพื้นบ้านภาคใต้กำลังจะสูญหายไปและอยู่ในภาวะวิกฤต หากไม่ได้รับการอนุรักษ์และการส่งเสริมอย่างเร่งด่วน

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าถ้าการแสดง ชมเบี่ยงสูญหายไปจะส่งผลกระทบต่อความเป็นแม่แบบของระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งชมเบี่ยงถือว่าเป็นแม่แบบในการสร้างสรรค์ ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง เช่น ระบำแกนนะ อูแด ระบำตาริวานูแล เป็นต้น ซึ่งล้วนมีพัฒนา มาจากการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิม คือ ร่องเง็ง ชมเบี่ยงและโยเก็ด ศิลปินพื้นบ้านได้นำการแสดง พื้นบ้านดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นการแสดงในรูปแบบระบำแต่ใช้โครงสร้างทำรำหลักเป็นท่าเต้น พื้นบ้านดั้งเดิม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะท้องถิ่นไว้ รวมถึงในเรื่องของดนตรี ประกอบจังหวะพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง แต่ง ภายด้วยชุดพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิมและ คุณสมบัติของผู้ที่จะแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ภาคใต้ตอนล่างได้ตีนั้นจะต้องมีพื้นฐานใน

การเต้น ร่องเง็ง ชมเบี่ยง และโยเก็ด ถ้าไม่มีการ สืบทอดก็จะทำให้มรดกทางวัฒนธรรมอันทรง คุณค่าถูกกลืนหายไป และเนื่องจากชมเบี่ยงมี ความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่ภาคอื่น ๆ ไม่มี หากชมเบี่ยง สูญหายไปก็ถือว่าความเป็นเอกลักษณ์และขนบ นิยมของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สูญหายไปด้วยเช่นกัน จึงควรมีการรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย ที่ เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานของภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา ชมเบี่ยง:แม่แบบในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้าน ภาคใต้ตอนล่าง เพราะการแสดงชมเบี่ยงเป็นการ แสดงที่มีเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ยังเป็นแม่แบบพื้นฐานของนาฏศิลป์พื้นบ้าน ภาคใต้ตอนล่าง ทั้งนี้เพื่อนำเอาผลการศึกษาที่ ได้มาวิเคราะห์และคิดหาทวิวิธีรูปแบบในการ อนุรักษ์และการส่งเสริมการแสดงชมเบี่ยงมิให้ สูญหายและแนวทางดังกล่าวจะสามารถ อนุรักษ์และส่งเสริมให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

กำเนิดชมเบี่ยง

จากการศึกษาพบว่าการแสดงชมเบี่ยงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่างนั้น เกิดขึ้นที่ จังหวัดนราธิวาสเป็นที่แรก เนื่องจากจังหวัด นราธิวาสมีเขตแดนติดกับประเทศมาเลเซีย จึง ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงของมาเลเซีย ใน ประเทศมาเลเซียเรียกว่า “ซาปิน” ซึ่งการแสดง

ของประเทศมาเลเซียจะแตกต่างจากของประเทศไทย คือ มีลีลาแตกต่างกัน การแสดงของประเทศมาเลเซียใช้การเตะเท้า ของประเทศไทยใช้การเตะเท้า และลีลาการแสดงของประเทศไทยนี้มันवलกว่า แต่มีจังหวะการเต้นเท่ากัน เมื่อการแสดงซั่มเป็งเป็นที่รู้จักแพร่หลายในจังหวัดนราธิวาส จึงทำให้ส่งต่อมาถึงอีกสองจังหวัดคือ จังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา

จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการของการแสดงซั่มเป็งปัจจุบันการเต้นซั่มเป็งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือการย่อตัวเตะเท้า แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นเตะเท้าแทน ส่วนเพลงที่ใช้ในการแสดงนั้นจากที่ใช้เพลงช้าในการแสดงก็พัฒนามาใช้เพลงที่มีจังหวะเร็วขึ้น เมื่อใช้เพลงที่มีจังหวะเร็วขึ้น ในการแสดงก็ได้มีการพัฒนาเรื่องของท่าทางในการแสดงโดยปรับท่าทางของดอกไม้เข้ากับเพลง และในปัจจุบันยังมีการปรับท่าทางให้เข้ากับผู้ชมในท้องถิ่นให้ดูแล้วสนุกสนาน เพื่อไม่ให้ผู้ชมเบื่อหน่ายในการแสดง และในการแสดงซั่มเป็งของแต่ละในจังหวัดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีข้อแตกต่างของท่าทางในการแสดงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลักษณะที่แตกต่างคือ ท่าทางของมือ เช่น ท่าทางของมือจังหวัดปัตตานีม้วนออกของจังหวัดนราธิวาสจะเป็นลักษณะม้วนเข้าส่วนท่าทางของเท้าเป็นแบบเดียวกัน

รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงซั่มเป็งคือ มีรูปแบบลักษณะการแสดงที่มีแบบแผน และมีขั้นตอนในการเต้น ผู้เต้นจะต้องมีสมาธิในการเต้นตลอดเวลา เนื่องจากต้องเต้นเป็นกลุ่ม หากผู้ใดเกิดผิดพลาด ขบวนการหรือขั้นตอนการ

แสดง ก็จะผิดพลาดทั้งกลุ่ม แบบแผนในการเต้นแตกต่างจากการแสดงอื่น คือ ในการแสดงมีผู้แสดง 4 คน เท่ากับ 2 คู่ เรียกว่า 1 ดอก ซึ่งในการแสดงจะแสดงก็ดอกก็ได้ แต่ไม่ว่าจะแสดงจำนวนกี่ดอกในการเต้นจะมีการแปรแถวกันเฉพาะในดอกของตนเท่านั้น ซึ่งมืองค์ประกอบในการแสดง คือ นักแสดง นักดนตรี เครื่องดนตรี แต่ในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องมีนักดนตรีและเครื่องดนตรีก็ได้ เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีการบันทึกเป็นเทปเสียงไว้ใช้ปัจจุบันนิยมใช้เพลงชาปินปุดิมัน มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจในการแสดง การแต่งกายการแสดงซั่มเป็งยังคงยึดแบบแผน การแต่งกายมาจากวิถีชีวิตของคนไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การแต่งกายมาจากวิถีชีวิตของคนไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ผู้ชายสวมเสื้อ ตีโละบือกลางอ กางเกงขายาว ทรงหลวม สวมทับด้วยผ้าซาเลงดั่ง สวมหมวกชะตางันและมีผ้าคาดเอว ผู้หญิงสวมเสื้อบานง ผ้านุ่ง สไบ สร้อยคอ ต่างหู กำไลข้อมือเกล้าผมแบบมวยได้ และมีดอกไม้ประดับศีรษะ

ขั้นตอนการเต้นซั่มเป็ง

ขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย

1. ทำออก เมื่อออกมาถึงกลางเวทีโค้งทำความเคารพผู้ชม หรือภาษามลายูถิ่น หมายถึง การซาลาม
2. ทำเตรียมหรือท่าเบสิก (ท่าพื้นฐาน)
3. ทำเข้าดอก (การแปรแถวให้มีลักษณะเป็นกลีบดอกไม้)

ขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วย

1. ทำร่าง

2. ทำแคเงาะ
3. ทำโปรยดอกไม้
4. ทำเกล็ดปลายาว
5. ทำเกล็ดปลาสั้น
6. ทำรองเง็ง
7. ทำดอกรัก

ขั้นตอนที่ 3 ประกอบด้วย

1. ทำแปรงแถว (จากต้นเป็นดอกแปรงแถว เป็นแถวหน้ากระดาน)
 2. ทำแปดปิด (สไลด์ปิด)
 3. ซาลาม จบ
- การเดินซั่มเบ็งนั้นก่อนจะเปลี่ยนท่าแต่ละท่าจะมีท่าเบสิก ซึ่งใช้เป็นท่าเชื่อมก่อนจะเปลี่ยนท่าทุกครั้ง

ลักษณะท่าทางการเดินซั่มเบ็ง และการใช้พื้นที่เวที

1. ท่าเดินเบ็งตัน ณู ซ ณู ซ
 - 1.1 ยืนเข้าคู่ ชาย-หญิง ชุดละ 4 คน (ชายยืนทางขวามือของหญิง)
2. ท่าเดินซั่มเบ็ง (ท่าเดินมาตรฐาน)
 1. ยืนคู่ ชาย-หญิง เซ็ตละ 4 คน (หรือเรียกว่า 1 ดอก)
 - เพลงจังหวะที่ 1 สลามผู้ชม
 2. ย่ำเท้าอยู่กับที่ 4 จังหวะใหญ่
 3. เดินขึ้น 4 จังหวะ
 4. เดินถอยลง 4 จังหวะ
 5. เดินเปิดสไลด์ปิด 1 ครั้ง
 6. ท่า Basic สไลด์หมุน 7 จังหวะ 2 ครั้ง
 7. ท่า Basic สไลด์เตะ 7 จังหวะ 2 ครั้ง
 8. ท่า Basic สไลด์ครึ่ง 7 จังหวะ 2 ครั้ง

(ผู้ชายทำท่าสไลด์ครึ่ง, ผู้หญิงทำท่าสไลด์หมุน)

9. ท่า Basic สวนแถวกับคู่ไป-กลับ

ท่าที่ 1 ทำรำวง เดินแบบสไลด์ครึ่ง เปลี่ยนที่ เป็น 4 ทิศ จนกลับมาอยู่ที่เดิม

ท่าที่ 2 ทำแคเงาะ เป็นท่าที่เดินเข้าวง 7 จังหวะ ของท่า Basic นับ 1 และเข้ามุม 3 จังหวะ เดินออกถอยเท้าซ้าย เท้าขวา ก้าวไขว้ เท้าซ้าย ก้าวเท้าขวาชิด ก้าวหน้าเท้าซ้าย ตะเท้าขวาขยับเท้าซ้าย วางเท้าขวาลงหน้า (ท่าสไลด์เตะ 7 จังหวะ)

ท่าที่ 3 ทำเกล็ดปลายาว เดินสวนที่ละคู่ สับหว่างตรงกันข้ามสวนไป-กลับ เปลี่ยนคู่ที่ 2 ไป-กลับ สำหรับคู่ที่ไม่สวน เดินท่าสไลด์ครึ่ง 2 ครั้ง หันหน้าออกนอกวงและหมุนกลับหันในวงสวนกับคู่ไป-กลับ

ท่าที่ 4 ทำรองเง็ง เดินทำรองเง็งก้าวเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย วางหลังเท้าซ้าย ตะเตะปลายเท้าขวา ข้างเท้าซ้าย วางสั้นขวา นับ 1 จังหวะ ปฏิบัติเช่นนี้อีก 1 ครั้ง นับเป็น 2 จังหวะ สลับทำเป็นเท้าซ้าย

ท่าที่ 5 ทำโปรยดอกไม้ เป็นทำนั่งเข้ามุม 4 คน มือขวากวาดนิ้วกลางโปรยดอกไม้ออกข้าง ลำตัวตามจังหวะ หยิบดอกไม้ 4 ครั้ง แล้วยืนขึ้น ถอยกลับที่แล้ว Basic 1 ครั้ง ปฏิบัติทำโปรยดอกไม้อีก 1 ครั้ง แล้ว Basic สวนคู่ไป-กลับ

ท่าที่ 6 ทำเกล็ดปลาสั้น สวนไป-กลับ ด้วยท่าเกล็ดปลาสั้นกับคู่ของตัวเอง โดยวิธีสวนหลังสวนหลังหญิง กับ หญิง, ชาย กับ ชาย กลับที่เดิม

ท่าที่ 7 ทำดอกรัก ก้าวเดินเข้าหาคู่ 2 จังหวะ ม้วนมือกรีดนิ้วระดับหน้าผากหมุนตัวไหล่ขวาชนกับคู่พร้อมกรีดนิ้ว นับ 1 ครั้ง หมุนกลับ

พร้อมเปลี่ยนมือใหญ่ซ้ายชนคู่ พร้อมกับเปลี่ยน
มือนับ 3 ครั้ง ก้าวเดินออกแล้ว Basic สวนคู่
ไป ปฏิบัติทำดอกกรักอีกครั้งแล้วสวนกลับ

ท่าที่ 8 ท่ารับตอนจบ ก้มศีรษะลงเล็กน้อย โน้ม
ลำตัวลง มือทั้งสองแตะหน้าผากแล้วผายออก
ผู้ชายเดินขึ้นแบบสไลด์ครึ่ง ผู้หญิงเดินลงแบบ
สไลด์เตะรวมแถวเป็นแถวเดียว เดินขึ้นและเดิน
ลงแบบสไลด์แตะ 4 ครั้ง เดินลงแบบแตะข้าง 3
จังหวะ 4 ครั้ง ยืนชิดเท้า หันหน้าออกทางผู้ชม

หลักการนำท่าทางของซัมเป็งที่นำมาใช้ ในการสร้างละครระบำพื้นบ้านภาคใต้ ตอนล่าง

ลักษณะการเดินของการแสดงซัมเป็งได้มี
อิทธิพลต่อการแสดงระบำพื้นบ้านภาคใต้
ตอนล่าง โดยนาฏศิลป์ได้นำเอาท่าทาง
ลักษณะการเดินของซัมเป็งมาใช้กับระบำในชุด
ต่างๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์
ในการสร้างละครการแสดงพื้นเมืองภาคใต้ชุด
ต่างๆ นั้น สรุปได้ว่า ส่วนมากท่าทางที่ใช้ในการ
สร้างละครระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่างได้รับ
ท่าทางพื้นฐานมาจากท่าของซัมเป็ง และผู้
แสดงที่จะแสดงชุดการแสดงพื้นบ้านได้ดีนั้นจะ
ต้องมีพื้นฐานในการเดินซัมเป็งมาก่อนเช่นกัน
ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานที่นำไปใช้ในการสร้างละคร
การแสดงพื้นเมืองภาคใต้ได้แก่

1. ลักษณะการใช้ศีรษะ คือ หน้ามองผ่านไหล่
หน้ามองคู่ และหน้ามองมือ
2. ลักษณะการใช้ลำตัว คือ การเล่นไหล่
และการใช้สะโพก
3. ลักษณะการใช้มือ คือ จีบนิ้วกลาง

จیبไม่ติด การม้วนมือ

4. ลักษณะการใช้เท้า คือ ใช้ปลายเท้าแตะ
ข้างหน้าเท้า การย่อแตะ ก้าวชิดก้าว เป็นต้น

นอกจากท่าทางที่เป็นพื้นฐานในการ
สร้างสรรค์การแสดงพื้นเมืองภาคใต้แล้ว การ
แสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ยังนำเครื่องแต่งกาย
เพลงประกอบการแสดงมาใช้ในการสร้างสรรค์
อีกด้วย นับว่าซัมเป็งมีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญ
ในการที่ทำให้เกิดการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์
พื้นเมืองภาคใต้มาจนถึงปัจจุบัน

ในการสร้างละครระบำพื้นบ้านภาคใต้
ตอนล่างนั้น ผู้สร้างสรรค์กำหนดว่าจะสร้าง
ระบำพื้นบ้านภาคใต้ โดยใช้ท่าเดินของซัมเป็ง
เป็นโครงสร้างท่ารำหลักและนำทำนฏศิลป์ไทย
มาผสมผสาน เพราะทำนฏศิลป์ไทยนั้นความ
งามอยู่ที่การใช้มือ ส่วนซัมเป็งความงามอยู่ที่
การใช้เท้าในการเคลื่อนไหว กระบวนการ
กำหนดรูปแบบการสร้างละครนั้นผู้สร้างสรรค์
ได้กำหนดให้ประยุกต์จากนาฏยจาริตเดิม คือ
ผู้สร้างสรรค์ใช้ลักษณะเด่นของการใช้เท้าใน
กระบวนการเดินซัมเป็งมาใช้เป็นโครงสร้างท่า
รำหลัก แล้วนำมาผสมผสานกับการใช้มือของ
นาฏศิลป์ไทย เพื่อต้องการให้ผลงานการ
สร้างสรรค์มีรูปแบบใหม่ จากการเดินซัมเป็ง
แบบดั้งเดิมซึ่งค่อนข้างมีกระบวนการเดินที่ซับซ้อน
เน้นการใช้เท้าในการเคลื่อนไหว และ
เป็นการเดินรำคู่ชายหญิง จึงทำให้ผลงานการ
สร้างละครระบำพื้นบ้านภาคใต้ชุด นาฏยทักษิณ
มีกระบวนการท่ารำที่แปลกใหม่ไปจากของเดิม
ตัวอย่างท่าทางในการแสดงที่ได้แบบแผนมา
จากการแสดงซัมเป็ง เช่น ท่าเกล็ดปลาฉิ่ง ใน
การแสดงระบำนาฏยทักษิณ ท่าโปรยดอกไม้

ในระบอบกษัตริย์ การออกแบบบรรพชาชุดตารีชาแซมบุรง ระบายไปไม้สีทอง ชุดบุหงาดาลาดังที่ นพศักดิ์ นาคเสนา ได้กล่าวไว้ว่า “จากลักษณะการเดินของการแสดงซั่มเป็งได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อการแสดงพื้นเมืองภาคใต้โดยนาฏยศิลป์ได้นำเอาท่าทางลักษณะการเดินของซั่มเป็งมาใช้กับระบำในชุดต่าง ๆ เช่น ระบำตารีกีปัสออกยกยอเก็จ ระบำตารีบุงก ระบำเหล่านี้จะเน้นจังหวะที่เร้าใจสนุกสนาน ประกอบกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ผสมกลมกลืนกับการเดินได้อย่างลงตัว ในส่วนของเครื่องแต่งกาย นาฏยศิลป์ได้นำรูปแบบการแต่งกายของชุดการแสดงซั่มเป็ง ซึ่งเป็นชุดการแต่งกายพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ มาตัดเย็บใช้กับชุดการแสดง เพื่อให้เกิดความกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยมุสลิม” (นพศักดิ์ นาคเสนา, 2546, 27) นอกจากนี้ชุดการแสดงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีชุดการแสดงอีกหลายชุดที่มีท่าทางพื้นฐานมาจากการเดินซั่มเป็ง เช่น ระบำทักษิณนารี ที่สร้างสรรคโดยสถาบันราชภัฏสงขลา เมื่อ พ.ศ. 2525 เนื้อหาแสดงถึงการผสมผสานท่ารำจากซั่มเป็ง ดาระและโนรา เป็นต้น

ซั่มเป็งกับมโนห์รา: การปรับเปลี่ยน

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งของการแสดงซั่มเป็ง โดยเปรียบเทียบจากชุดการแสดงที่ได้รับความนิยมดังนี้ เปรียบเทียบการแสดงระหว่างมโนห์ราของภาคใต้ กับการแสดงซั่มเป็ง การแสดงมโนห์รา เป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศเป็นศิลปะที่เก่าแก่มาก ตั้งแต่บรรพบุรุษ และปัจจุบันก็ยังดำรงอยู่ได้

ในสังคม ซึ่งต่างจากการแสดงซั่มเป็ง นั้นเป็นเพราะว่าการแสดงมโนห์รามีการพัฒนารูปแบบการแสดงให้เข้ากับยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการนำเครื่องดนตรีสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานในการแสดง มีการนำเรื่องราวที่ทันสมัยมานำเสนอต่อผู้ชม ทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกเบื่อหน่าย แต่การแสดงซั่มเป็งยังคงรูปแบบการแสดงที่มีแบบแผนดังเช่นเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากมีการพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยก็อาจจะทำให้เป็นที่รู้จักของสังคมเช่นกัน เช่น อาจจะใช้ทำนองเพลงที่ทันสมัยมาใช้ในการแสดง ผู้ชมฟังแล้วติดหู มีการพัฒนาในเรื่องของเครื่องแต่งกายเครื่องประดับที่ไว้วิเศษ อุปกรณ์ที่เข้ากับสังคมปัจจุบัน ซึ่งในการพัฒนานั้นไม่ได้ถึงกับเปลี่ยนแปลงทั้งหมด โดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและอยู่บนหลักของการแสดงที่เป็นแบบแผนคือ จัดให้มีการแสดงทั้งที่เป็นแบบแผนก็ยังคงอยู่ และให้มีการแสดงที่พัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยควบคู่ไปด้วย เพื่อทำวิกฤตให้เป็นโอกาสให้ผู้คนหันมาสนใจการแสดงซั่มเป็ง มากยิ่งขึ้น เพราะจากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่ารูปแบบในการแปรแถวในการแสดงซั่มเป็งค่อนข้างซับซ้อนซึ่งแตกต่างจากชุดการแสดงอื่น ๆ ซึ่งในระบอบทั่วไปมีไม่กี่แถว เช่น แถวหน้ากระดาน แถวตอนแถวตัวคิดว่า แถวตัววิหิงาย แต่ในการแสดงซั่มเป็งมากกว่านั้น มีทั้งแบบสลับฟันปลาแบบสวนกันไปมาระหว่างคู่ เป็นต้น และผู้แสดงต้องใช้สมาธิสูงในการแสดง เลยทำให้เป็นที่เบื่อหน่ายสำหรับผู้เริ่มฝึกหัด จึงทำให้ไม่อยากต่อทำเต้นในการแสดงซั่มเป็ง แต่หากมีการปรับปรุงท่าทางให้มีความง่ายขึ้น มีการพัฒนาท่าทางที่ให้สนุกและจำได้ง่ายก็จะทำให้มีผู้

สนใจการแสดงซั้มเป็งเพิ่มขึ้น เมื่อมีผู้คนสนใจเพิ่มขึ้น อาจมีการนำการแสดงซั้มเป็งมายึดเป็นอาชีพ เมื่อถึงเวลานั้นการแสดงซั้มเป็งก็ยังคงอยู่ไม่สูญหายไปจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังเช่นการแสดงของต่างประเทศที่มีการพัฒนาเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้ชมจึงจะทำให้การแสดงเหล่านั้นอยู่ได้ ซึ่งในการแสดงจะอยู่ได้หรือไม่ ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งก็คือความต้องการของผู้ชม

ดั่งที่ นราพงษ์ จรัสศรี กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงในการแสดงโมเดิร์นแดนซ์ไว้ว่า “ผู้ชมในยุคโมเดิร์นแดนซ์นี้มีความเห็นว่าการแสดงที่เป็นกายกรรมและประเพณีนิยมของบัลเลต์ที่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมานั้น ทำให้เกิดเป็นความน่าเบื่อหน่ายซ้ำซากไม่สร้างสรรค์ และยังมีความคิดที่ทววนอยู่ในรูปแบบของการแสดงแบบเอาใจตลาด แต่ถึงแม้ว่ารูปแบบและเทคนิคการเต้นที่เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่าโมเดิร์นแดนซ์นี้จะมีความหลากหลายและแตกต่างกันมากสักเท่าไร ก็ยังมีส่วนที่ยังคงเหมือนกันอยู่ อย่างหนึ่ง ก็คือ การหาทางเอาชนะใจผู้ชมโดยการโน้มนำให้ผู้ชมได้รู้สึกจากภายในและภาพที่เป็นจริงจากลีลาการเคลื่อนไหวภายนอก อันเป็นปรัชญาของ โมเดิร์นแดนซ์ トラบเท่าทุกวันนี้” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548, 113) ซึ่งในการแสดงซั้มเป็งนั้นก็ควรจะมีการหาทางเอาชนะใจผู้ชมโดยการปรับปรุงท่าทางให้มีความง่ายขึ้น มีการพัฒนาท่าทางที่ให้สนุกและจำได้ง่าย ลีลาท่าทางที่เข้ากับยุคสมัย ก็จะทำให้มีผู้สนใจการแสดงซั้มเป็งเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้
ครูนาฏศิลป์ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ซั้มเป็ง อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ก่อนทำการสอน อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดการแสดงซั้มเป็งอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ การแสดงซั้มเป็งในแต่ละจังหวัด โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูนาฏศิลป์ วิทยากรท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการสืบทอดการแสดงซั้มเป็ง จนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและบูรณาการได้ สำหรับนักวิชาการทางด้านนาฏศิลป์ควรมีการประชุมปรึกษาหารือสัมมนาวางแผนกับครูนาฏศิลป์และวิทยากรท้องถิ่นเป็นระยะ และมีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อกำหนดแนวทางการสอนและสืบทอดการแสดงซั้มเป็งให้มีประสิทธิภาพ ร่วมมือกับหน่วยงานของราชการ เอกชน และครูนาฏศิลป์ในการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลในการทำหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สำหรับผู้ที่ศึกษาค้นคว้านาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ควรศึกษาเกี่ยวกับการแสดงซั้มเป็งให้ลึกซึ้ง เพราะการแสดงซั้มเป็งถือว่าเป็นแม่แบบในการแสดงและสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ เพราะหากผู้ที่สนใจมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการแสดงซั้มเป็งจนเชี่ยวชาญสามารถศึกษาต่อท่ารำ และสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะมีพื้นฐานของการแสดงซั้มเป็งมาก่อน ข้อเสนอแนะในการจัดการแสดงซั้มเป็ง ให้นำการแสดงซั้มเป็งมาใช้ในการออกกำลังกาย เพราะการแสดงซั้มเป็งมีการ

เคลื่อนไหวของเท้าที่เหมาะสมสำหรับการออกกำลังกาย ปรับท่าทางในการแสดงให้ง่ายขึ้น สำหรับการต่อท่าทำให้กับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา เน้นท่าที่สามารถจดจำได้ง่าย ใช้เพลงที่มีทำนองสนุกสนานเร้าใจ และเลือกใช้

เพลงที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน และเพิ่มลูกเล่นในการเคลื่อนไหวของเท้าให้มีลีลาท่าทางที่น่าสนใจกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อเป็นการเพิ่มจุดเด่นของการแสดงซิมเป็ง **ปูละห์** ..

บรรณานุกรม

- กิตติชัย รัตนพันธ์. (2549). **ดนตรี-นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์.
- จิระนันท์ พิตรปรีชา และคณะ. (2548). **ชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.
- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). **ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพศักดิ์ นาคเสนา. (2546). **นาฏยประดิษฐ์ ระบายพื้นเมืองภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ุ. (2548). **ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. **100 เรื่องเล่าเมืองใต้**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์, 2553.
- ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ. (2550). **วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)**. ผลงานวิจัยสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เสนอต่อ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. (2523). **ชีวิตไทยปักษ์ใต้ชุดที่ 3**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2544). **รวมเรื่องน่ารู้ภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- วิชัย ภูโยธิน และคณะ. (2551). **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-ม.6**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ุ. (2548). **ประเพณีท้องถิ่นใต้**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบุลย์. (2543). **กะเทาะสนิมกริช: เลววิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จังหวัดยะลา. (2553). **สภาพทั่วไป** สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2553, สืบค้นจาก <http://www.yala.go.th>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). **ประเภทของงานวิจัย**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2554, สืบค้นจาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re2.htm>
- ชมรมร้านขายยาจังหวัดนราธิวาส. (2553). **สภาพทางภูมิศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2553, สืบค้นจาก <http://www.naradsc.com/main.php#http://www.oknation.net>

ธนาคารกรุงเทพ. (2552). **ลักษณะไทยของเมืองไทยและคนไทยผ่านทางวัฒนธรรม(ศิลปะการแสดง)** สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2554, สืบค้นจาก <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx>
 สุนุกเทรเวล.(2546). **แผนที่จังหวัดยะลา.** สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2553, สืบค้นจาก http://travel.sanook.com/trip/trip_00478.php
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2553). **สภาพภูมิประเทศ.** สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2553, สืบค้นจาก http://www.ldd.go.th/web_study_center/pikulthong/2n/nara04.asp
 เสาวณีย์ บางโรย. อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. **สัมภาษณ์,** 7 มีนาคม 2554.
 อรุณีย์ วงษ์เจริญ. ผู้เชี่ยวชาญการแสดงซำเบ็ง. **สัมภาษณ์,** 17 มกราคม 2554.

นศ.มอ.ปัตตานี คว้านบะเหล็กริยงความกระรวงวัฒนธรรม

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) กระทรวงวัฒนธรรม จัดพิธีมอบรางวัลผู้ชนะการประกวดเรียงความหัวข้อ “เรื่องดี ๆ ที่บ้านเรา” ณ ห้องน้ำพราว โรงแรมซีเอสปัตตานี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2555 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก สศร. ได้จัดประกวดเรียงความในหัวข้อดังกล่าวในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมี 3 ระดับชั้นด้วยกัน คือ ระดับประถมศึกษา รางวัลชนะเลิศได้แก่ ด.ญ.อภิญญา พุทธสุภา โรงเรียนบ้านบางदान จ.สงขลา ระดับมัธยมศึกษา รางวัลชนะเลิศได้แก่ นายนิษฐ์ลลعهาะห์ อาแว โรงเรียนจงรักภักดีวิทยา จ.ปัตตานี และระดับประชาชน ได้แก่ น.ส.อุมมีสาลาม อุมาร จาก จ.ปัตตานี

สำหรับ น.ส.อุมมีสาลาม นั้นเป็นนักศึกษา

ชั้นปีที่ 5 วิชาเอกภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เขียนผลงานเรื่อง “เรื่องเล่าจากหมู่บ้านริมทะเล” ทั้งนี้นายนิพนธ์ รัตนพันธุ์ กรรมการตัดสินเปิดเผยว่า เรียงความเรื่องนี้ นอกจากเรื่องราวที่บอกเล่าถึงชีวิตในวัยเด็กที่มีทั้งเรื่องสุขและโศกในชุมชนรูสมิแล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมและเรียบง่ายของชุมชนหมู่บ้านริมทะเลที่ผู้คนร่วมอยู่กันอย่างมีความสุขแล้ว ผู้เขียนยังมีความละเอียดละไมในการใช้ภาษาเล่าเรื่อง สามารถหยิบเอาแง่มุมเล็กๆ ที่คนทั่วไปมองข้ามมา ขบเน้นให้เห็นภาพที่น่าประทับใจ

นอกจากนี้ นายบุญญพัฒน์ แก้วทอง นักเรียนจาก ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี ก็ยังสามารถคว้ารางวัลชมเชยระดับมัธยมศึกษาจากงานประกวดครั้งนี้ด้วย

นายชาย นครชัย ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเปิดเผยว่า โครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เนื่องจากมีนักเรียน นักศึกษา และประชาชนส่งผลงานเข้าประกวดนับรวมกว่า 1,000 เรื่อง ในปีต่อไปทาง สศร.จึงดำริที่จะจัดประกวดอีก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ และการถ่ายทอดเรื่องราวดี ๆ ขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้